

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків, ХНАДУ, 2015

Укладач: доц. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Регіональна економіка» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» напрямів підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства» та 6.030509 – «Облік і аудит».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів економічних спеціальностей знань, умінь та уявлень щодо теоретичних і науково-методологічних засад регіонального розміщення продуктивних сил, формування регіональних соціально-економічних систем, економічного районування та управління регіональним розвитком в умовах трансформаційних процесів у національній економіці.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні і науково-методологічні засади регіонального розміщення продуктивних сил, формування регіональних соціально-економічних систем, економічного районування та управління регіональним розвитком.

Відповідно до мети, основні завдання дисципліни полягають у формуванні знань, умінь та уявлень згідно предмету дисципліни.

Після вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен уміти:

- застосовувати традиційні методи регіоналістики (метод системного аналізу, балансовий метод, картографічний метод, статистичний метод, метод економіко-математичного моделювання, метод соціально-економічного прогнозування, порівняльний метод, метод польових досліджень);

- ідентифікувати визначальні фактори регіонального розміщення продуктивних сил і формування регіонального економічного простору;

- розрізняти та характеризувати економічні райони;

- оцінювати міжрегіональну та внутрішньорегіональну диференціацію соціально-економічного розвитку регіонів;

- діагностувати проблеми та прогнозувати перспективи соціально-економічного розвитку регіонів;

- здійснювати комплексний аналіз економічного (у тому числі природно-ресурсного, демографічного, трудового,

виробничого, фінансового, освітнього, науково-технічного, інноваційно-інвестиційного та експортного) потенціалу регіонів;

– виявляти регіональні особливості розвитку міжгалузевих комплексів (у тому числі паливно-енергетичного, металургійного, машинобудівного, хімічного, лісопромислового, агропромислового, транспортного, будівельного та соціального комплексів);

– оцінювати екологічний потенціал регіонів і розраховувати їх економічні збитки від забруднення атмосфери, води та ґрунту;

– характеризувати пріоритетні напрями державної регіональної економічної політики й аналізувати ефективність державних цільових програм регіонального розвитку.

Контрольна робота складається з теоретичної та практичної частини і виконується за індивідуальним варіантом згідно останньої та передостанньої цифри номеру індивідуального плану (залікової книжки) студента.

У разі повного або часткового виконання студентом завдань за чужим варіантом, контрольна робота до рецензування не приймається.

Теоретична частина передбачає надання розширених відповідей на два питання, практична – проведення ретроспективного аналізу та виявлення міжрегіональної диференціації соціально-економічного розвитку економічного району (за індивідуальним варіантом студента).

Виконана контрольна робота повинна бути оформлена належним чином на стандартних аркушах А4 (210x297 мм) і представлена на рецензію в зброшурованому вигляді у встановлений навчальним планом термін.

Контрольна робота має обов'язково містити титульний аркуш, план, висновки та список використаних джерел.

Технічні вимоги до оформлення контрольної роботи: всі поля аркуша – 2 см, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5, абзац – 1,25 см, вирівнювання тексту – по ширині.

Невідповідність оформлення контрольної роботи встановленим технічним вимогам або її представлення до рецензування пізніше встановленого навчальним планом терміну є підставою для зниження оцінки студента.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Вибір варіанту для виконання завдань.

Контрольна робота виконується студентом за індивідуальним варіантом, що визначається за двома останніми цифрами номеру індивідуального плану студента за наступною формою (табл. 1).

Таблиця 1 – **Форма вибору індивідуального варіанту для виконання завдань**

Остання цифра	Передостання цифра				
	0; 5	1; 6	2; 7	3; 8	4; 9
0; 5	1	2	3	4	5
1; 6	6	7	8	9	10
2; 7	11	12	13	14	15
3; 8	16	17	18	19	20
4; 9	21	22	23	24	25

2. Теоретичні питання за індивідуальними варіантами.

Варіант 1

1. Регіональна економіка як наука. Поняття та категорії регіональної економіки.

2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим.

Варіант 2

1. Принципи та закономірності розміщення продуктивних сил.

2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Вінницької області.

Варіант 3

1. Основні етапи розвитку теорій регіональної економіки.

2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Волинської області.

Варіант 4

1. Регіональний економічний простір і його роль у формуванні регіональних соціально-економічних систем.

2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області.

Варіант 5

1. Економічний район: сутність, ознаки, типи.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Донецької області.

Варіант 6

1. Принципи, критерії та чинники економічного районування.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Житомирської області.

Варіант 7

1. Економічне районування України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Закарпатської області.

Варіант 8

1. Регіональні особливості розвитку природно-ресурсного потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Запорізької області.

Варіант 9

1. Регіональні особливості розвитку демографічного потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Івано-Франківської області.

Варіант 10

1. Регіональні особливості розвитку трудового потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Київської області.

Варіант 11

1. Регіональні особливості розвитку виробничого та експортного потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Кіровоградської області.

Варіант 12

1. Регіональні особливості розвитку фінансового потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Луганської області.

Варіант 13

1. Регіональні особливості розвитку освітнього та науково-технічного потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Львівської області.

Варіант 14

1. Регіональні особливості розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Миколаївської області.

Варіант 15

1. Регіональні особливості розвитку паливно-енергетичного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Одеської області.

Варіант 16

1. Регіональні особливості розвитку металургійного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Полтавської області.

Варіант 17

1. Регіональні особливості розвитку машинобудівного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Рівненської області.

Варіант 18

1. Регіональні особливості розвитку хімічного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Сумської області.

Варіант 19

1. Регіональні особливості розвитку лісопромислового та агропромислового комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Тернопільської області.

Варіант 20

1. Регіональні особливості розвитку транспортного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Харківської області.

Варіант 21

1. Регіональні особливості розвитку будівельного комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Херсонської області.

Варіант 22

1. Регіональні особливості розвитку соціального комплексу України.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Хмельницької області.

Варіант 23

1. Сутність, мета, завдання та напрями державної регіональної економічної політики.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Черкаської області.

Варіант 24

1. Концепція державної регіональної економічної політики.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Чернівецької області.

Варіант 25

1. Механізм реалізації державної регіональної економічної політики. Державні цільові програми регіонального розвитку.
2. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку Чернігівської області.

3. Практичне завдання за індивідуальними варіантами.

На підставі вихідних даних і методичних вказівок до виконання завдання провести ретроспективний аналіз і здійснити оцінку міжрегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів економічного району (у відповідності до індивідуального варіанту студента (табл. 2)).

Таблиця 2 – Завдання до практичної частини контрольної роботи за індивідуальними варіантами

<i>Номери індивідуальних варіантів</i>	<i>Економічний район</i>	<i>Відповідні області (регіони)</i>
1, 9, 17, 25	Донецький	Донецька, Луганська
2, 10, 18	Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
3, 11, 19	Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
4, 12, 20	Центральний	Київська, Черкаська
5, 13, 21	Поліський	Волинська, Житомирська, Рівненська, Чернігівська
6, 14, 22	Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
7, 15, 23	Карпатський	Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська
8, 16, 24	Причорноморський	Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська

Вихідні дані наведені у табл. 3, де: ВРП – валовий регіональний продукт, ОПП – обсяг промислової продукції, ОСГП – обсяг сільськогосподарської продукції, ІОК – інвестиції в основний капітал, ІЖБ – інвестиції в житлове будівництво, ІІ – іноземні інвестиції, Е – експорт, І – імпорт, ПП – прибутки підприємств, ЗП – збитки підприємств, РЗП – реальна заробітна плата, ЗВЗП – заборгованість з виплати заробітної плати, ОРТ – оборот роздрібної торгівлі, СЦ – споживчі ціни, 1 – Автономна Республіка Крим, 2 – Вінницька область, 3 – Волинська область, 4 – Дніпропетровська область, 5 – Донецька область, 6 – Житомирська область, 7 – Закарпатська область, 8 – Запорізька область, 9 – Івано-Франківська область, 10 – Київська область, 11 – Кіровоградська область, 12 – Луганська область, 13 – Львівська область, 14 – Миколаївська область, 15 – Одеська область, 16 – Полтавська область, 17 – Рівненська область, 18 – Сумська область, 19 – Тернопільська область, 20 – Харківська область, 21 – Херсонська область, 22 – Хмельницька область, 23 – Черкаська область, 24 – Чернівецька область, 25 – Чернігівська область.

Результати ретроспективного аналізу соціально-економічного розвитку регіонів економічного району навести в табл. 4.

При цьому інтерпретація зміни значень показників соціально-економічного розвитку регіону проводиться у відповідності до їх стимулюючого чи дестимулюючого впливу. Відповідно, збільшення показника-стимулятора є позитивною тенденцією, показника-дестимулятора – негативною тенденцією, і навпаки.

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. Згідно рекомендацій Кабінету Міністрів України першим етапом оцінювання міжрегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів є розрахунок *середнього темпу зростання показників соціально-економічного розвитку*:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n x_j, \quad (1)$$

де n – кількість регіонів у економічному районі, регіони;

x_j – темп зростання j -го показника.

2. Наступним етапом є визначення *стандартного відхилення* темпу зростання j -го показника від середнього темпу його зростання за регіонами економічного району як:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n (x_j - \bar{x})^2}. \quad (2)$$

3. Далі розраховується *коефіцієнт варіації* наступним чином:

$$\nu = \frac{\sigma}{\bar{x}}. \quad (3)$$

Якщо коефіцієнт варіації є меншим 0,1, то міжрегіональна диференціація соціально-економічного розвитку економічного району є незначною, 0,11-0,25 – середньою (помірною), більше 0,25 – значною.

Розрахунки здійснюються за всіма досліджуваними періодами.

Таблиця 4 – Ретроспективний аналіз соціально-економічного розвитку регіону економічного району

Показники	Значення показників за роками, їх аналіз та інтерпретація												
	у 1-му році	у 2-му році	зміна, %	інтер-претація	у 3-му році	зміна, %	інтер-претація	у 4-му році	зміна, %	інтер-претація	у 5-му році	зміна, %	інтер-претація
1	2	3	4=3-2	5	6	7=6-3	8	9	10=9-6	11	12	13=12-9	14
<i>Блок показників 1. Реальний сектор</i>													
ВРП*													
ОПП*													
ОСГП*													
<i>Блок показників 2. Інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність</i>													
ІОК*													
ІЖБ*													
ІІ*													
Е*													
І**													
<i>Блок показників 3. Фінансові результати господарської діяльності</i>													
ПП*													
ЗП***													
<i>Блок показників 4. Соціальний сектор</i>													
РЗП*													
ЗВЗП***													
<i>Блок показників 5. Споживчий ринок</i>													
ОРТ*													
СЦ**													

* стимулятор, ** дестимулятор у разі зменшення супутнього стимулятора, ***дестимулятор.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 51. – С. 548.
2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – С. 90.
3. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» № 341/2001 від 25 травня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>. – Заголовок з екрану.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» № 385 від 6 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>. – Заголовок з екрану.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» № 476 від 20 травня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-п>. – Заголовок з екрану.

Основна література:

6. Жук М.В. Регіональна економіка: Підручник / М.В. Жук. – К. : Академія, 2008. – 416 с.
7. Журавель В.В. Регіональна економіка: Підручник / Журавель В.В., Поспелов О.В., Рекун Г.П., Родченко В.Б. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 271 с.
8. Іщук С.І. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: Підручник / С.І. Іщук, О.В. Гладкий. – К. : Знання, 2013. – 447 с.
9. Ковтун О.І. Регіональна економіка: Навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О.І. Ковтун. – Львів : Новий Світ, 2012. – 162 с.
10. Регіональна економіка: Підручник для студ. всіх напрямів галузі знань «Економіка і підприємництво» вищих навч. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / За ред. Є.П. Качана. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – 664 с.

11. Регіональна економіка: Підручник для вищ. навч. закл. / За заг. ред. Н.Л. Гавкалової. – Х. : ІНЖЕК, 2011. – 456 с.
12. Регіональна економіка: Підручник / За ред. Є.П. Качана. – К. : Знання, 2011. – 670 с.
13. Лишиленко В.І. Регіональна економіка: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / В.І. Лишиленко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 384 с.
14. Мартусенко І.В. Регіональна економіка: Підручник / І.В. Мартусенко, Б.В. Погріщук. – Тернопіль : Крок, 2015. – 626 с.
15. Манів З.О. Регіональна економіка: Навч. посіб. / З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів. – Львів : Магнолія, 2008. – 640 с.
16. Ольшанська О.В. Регіональна економіка: Тексти лекцій / О.В. Ольшанська, М.І. Фащевський, І.В. Білоконь та ін.; за заг. ред. М.І. Фащевського, О.В. Ольшанської. – К. : КНЕУ, 2009. – 328 с.
17. Савченко В.Ф. Регіональна економіка: Навч. посіб. / В.Ф. Савченко. – К. : Кондор, 2012. – 339 с.

Додаткова література:

18. Аванесова Н.Е. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / Н.Е. Аванесова. – Х. : Щедра садиба плюс, 2015. – 223 с.
19. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / За ред. В.В. Ковалевського. – К. : Знання, 2009. – 374 с.
20. Регіональна економіка та природокористування: Навч. посіб. / За ред. А.П. Голікова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 352 с.
21. Посилкіна О.В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. / Посилкіна О.В., Доровський О.В., Баран Н.Й., Літвінова О.В. – Х. : Вид-во НФаУ, 2014. – 238 с.
22. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник / Д.М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.
23. Управління регіоном: Навч. посіб. / За ред. А.О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 361 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск *Дмитрієв І.А.*

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Петровського, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.